

Dr. Kozári László – Dr. Simon Ildikó

A GLOBÁLIS KLÍMAVÁLTOZÁSSAL ÖSSZEFÜGGŐ KATASZTRÓFAVÉDELMI SZABÁLYOZÁSI, VEZETÉSIRÁNYÍTÁSI, SZERVEZÉSI KÉRDÉSEK VIZSGÁLATA

Milyen feladatok következnek a globális klímaváltozással összefüggésben, a katasztrófavédelemben, a szabályozás, a vezetés-irányítás és a szervezés területén? E témakörben végzett kutatásairól adnak összefoglaló áttekintést szerzőink.

A világ számos része már ma is küzd az 1850. évhez képest $0,76^{\circ}\text{C}$ -os globális átlaghőmérséklet-emelkedés káros hatásaival.¹ Az utolsó 50 évben a lineáris felmelegedési trend közel kétszerese az utolsó száz év átlagos értékének. Ezt az ENSZ Környezeti Programja és a Meteorológiai Világszervezet kezdeményezésére 1988-ban megalakult Éghajlatváltozási Kormányközi Testület (IPCC) állapította meg legutóbbi jelentésében. Az IPCC célja, hogy áttekintse, elemezze az éghajlatváltozást kiváltó természeti és társadalmi-gazdasági folyamatokat, a globális változás várható következményeit, valamint azokat a lehetséges beavatkozásokat, eszközöket, amelyekkel megelőzhető az éghajlat drámai mértékű megváltozása, illetve mérsékelhetőek a már elkerülhetetlennek látszó káros hatások. A Testület Jelentései hozzájárultak annak elismeréséhez, hogy nő a globális éghajlatváltozás kockázata, és mind nagyobb veszélyt jelent a környezetre és a társadalmakra. Jelenleg az éghajlatváltozás tekintetében az IPCC által készített jelentések² a legszélesebb körben elfogadott szakmailag hiteles tudományos dokumentumok, melyek az éghajlatvédelmi nemzetközi tárgyalások tudományos hátterül is szolgálnak.

Az IPCC 4. helyzetértékelő jelentése (2007.) szerint, eredményes globális éghajlatváltozást-mérséklési politika nélkül 2100-re a globális felmelegedés a legoptimistább becslések szerint is $1,8^{\circ}\text{C}$ – 4°C között lesz az 1990. évi szintekhez képest. Ez pedig az iparosodás előtti idők óta a Földön mért hőmérsékletemelkedésnek három-hatszorosa. A jelenlegi gazdasági fejlődés változatlan folytatódását feltételező forgatókönyvnek még a legenyhébb változata is 2°C fölötti hőmérsékletemelkedést jósol az iparosodás előtti időkhöz képest. Az ilyen hőmérsékletemelkedésnek olyan elhúzódó, illetve ugrásszerű következményei lehetnek, amelyek minden ország számára hátrányosak. A 2°C -ot meghaladó változás esetén a veszélyes és kiszámíthatatlan éghajlatváltozás kockázata jelentősen fokozódik.

Az éghajlatváltozás ma kettős kihívást jelent. Egyrészt az éghajlatváltozás súlyos hatásait csak az üvegházhatású gázok kibocsátásának időben megvalósított és nagymértékű csökkentésével lehet megelőzni. Másrészt, a már zajló éghajlatváltozás következtében a hatásokhoz történő alkalmazkodás párhuzamos kihívásával kell szembesülni. Alkalmazkodnunk kell, hogy a múltbeli kibocsátások miatt az elkerülhetetlen felmelegedésből származó hatásokra válaszügyintézkedéseket tegyünk. Az alkalmazkodás célja a jelenlegi és a jövőbeli ártalmas hatásokból eredő kockázatok és károk csökkentése költséghatékony módon,

¹ Az összhőmérséklet-emelkedés az 1850-1899. közötti időszakról a 2001-2005. közötti időszakig

² A Testület Első Értékelő Jelentését (1990) követően kezdődtek meg a Meteorológiai Világszervezet és az ENSZ Környezeti Programja között az Éghajlat-változási keretegyezmény tárgyalásai, melyet 1992-ben Rió de Janeiróban, az ENSZ Környezeti és Fejlődési Konferenciáján írtak alá. A második jelentés (1996) hozzájárult az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezmény Kiotói Jegyzőkönyvének megszületéséhez. A harmadik jelentés 2001-ben látott napvilágot, részletesen tárgyalja többek között az üvegházhatású gázok kibocsátásának, valamint légköri mennyiségének alakulását. A jelentés megállapította, hogy a gázok légköri mennyiségének növekedése, illetve az elmúlt évtizedekben megfigyelt felmelegedés és más ezzel összefüggő globális környezeti változások jelentős részben az emberi tevékenységeknek tulajdoníthatók.

vagy a lehetséges előnyök kiaknázásával. A klímapolitikában a csökkentésnek és az alkalmazkodásnak együtt, egymás hatásait segítve kell megjeleníteniük. Alkalmazkodási fellépésekre a változó éghajlat, így a megnövekedett esőmennyiség, magasabb hőmérsékletek, csökkenő vízkészletek vagy gyakoribb viharok kezelése érdekében van szükség, illetve a jövőben várható ilyen változások megelőzésére kell a hangsúlyt fektetni.

A hazai klímapolitika egyik fontos elemének, a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS) megalkotására a Kiotói Jegyzőkönyvből fakadó kötelezettség teljesítése mellett a 280/2004/EK európai parlamenti és tanácsi határozat³ végrehajtásához volt szükséges. A NÉS-t első alkalommal a 2008-2025-ig tartó időszakra kellett kidolgozni a nemzetközi kötelezettségvállalásokra tekintettel. Az 2007. évi LX. törvény⁴ alapján az Országgyűlés a 29/2008. (III. 20.) határozatában elfogadta a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiát. A NÉS küldetése, hogy kifejezze a jelen és jövő nemzedékek iránti aggodalmat, tükrözze Magyarország globális, EU-s és hazai felelősségét az éghajlatváltozás elleni küzdelemben, valamint hozzájáruljon az ország klímabarátabb fenntartható fejlődési pályára való áttéréséhez, a gazdasági versenyképesség javításához, az emberek biztonságának és életminőségének javításához, figyelembe véve az ország természeti, társadalmi és gazdasági adottságait, valamint a fejlett országokhoz (Európai Unióhoz) történő felzárkózás kihívásait. A NÉS prioritásai:

- a nemzetközi kötelezettségek maradéktalan teljesítése
- az éghajlatváltozás hajtóerői elleni küzdelem
- kibocsátás-csökkentés
- alkalmazkodás a klímaváltozáshoz.

Tehát a NÉS fő súlypontjai kibocsátás-csökkentés és az alkalmazkodás, vagyis a globális klímaváltozás kettős kihívásának elemei.

A KATASZTRÓFAVÉDELEM SZEREPE AZ ALKALMAZKODÁSBAN

Az éghajlatváltozáshoz az egész társadalomnak alkalmazkodnia kell. Ennek során az egyes szereplőknek egymással együttműködve, a rendelkezésükre álló eszközökkel kell cselekedniük. Ebben a cselekvési rendszerben kiemelt szereplők az állami szervek. Ezen belül a katasztrófavédelemnek fontos feladatai vannak az alkalmazkodás és védekezés lehetőségeinek fokozása terén.

A katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéssel szülő 1999. évi LXXIV. törvény (Kat. tv.) megalkotásával biztosítottá vált, hogy ipari vagy természeti katasztrófák bekövetkezése esetére törvény szabályozza a különböző szintű állami szervek tevékenységét a védekezés irányításában. A törvény szerint olyan hatékony katasztrófaelhárító szervezetet kell működtetni, amely a hazai természeti és ipari katasztrófák elleni védelemben való részvételen túl alkalmas nemzetközi segítségnyújtás adására, illetve annak igénybevétele esetén a feladatok összehangolására.

A klímaváltozás lehetséges hatásai jelenleg mind napjainkban, mind a jövőben kialakulóban lévő tényleges fenyegetettséget jelentenek. A Kat. tv. nem tartalmaz konkrét, vagy részletező utalásokat a klímaváltozás jövőbeni hatásai, illetve következményei tekintetében. Ennek oka, hogy a szabályozás kidolgozása során az éghajlatváltozás kockázata és hatása elleni küzdelem a jogalkotók számára még nem volt felismerhetően kiemelt szempont.

---

³ Az üvegházhatást okozó gázok Közösségen belüli kibocsátásának nyomon követését szolgáló rendszerről és a Kiotói Jegyzőkönyv végrehajtásáról

⁴ Az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye és annak Kiotói Jegyzőkönyve végrehajtási keretrendszeréről

A katasztrófavédelmi törvény végrehajtásáról szóló 179/1999. (XII. 10.) Kormányrendelet 5.§ -ből levezethető, hogy Magyarországon kilenc kategóriába sorolható veszélyhelyzet illetve katasztrófatípus kockázatával kell számolni:

- ár- és belvízi veszélyhelyzetek;
- tömeges migráció;
- földrengés;
- légi, közúti, vasúti és vízi közlekedéssel összefüggő veszélyhelyzetek;
- nukleáris baleset;
- humán járványok;
- veszélyhelyzeti szintet elérő környezetkárosodás: felszíni vizek szennyeződése, légszennyeződés, veszélyes hulladékok;
- SEVESO besorolású veszélyes ipari létesítmények veszélyhelyzetei;
- Veszélyes ipari üzemek, melyek nem tartoznak a SEVESO hatálya alá.

Magyarország esetében a klímaváltozás eredményeként az árvíz, a belvíz, az özönvízszerű esők, a jégesők, az aszályok, az új kórokozók és kártevők megjelenése, a korai és késői fagyok, a hóakadályok, a hőség hullámok, a szélviharok, az erdő- és bozóttüzek okozhatnak gazdasági károkat és társadalmi problémákat. Így a jogszabályból levezetett katasztrófatípusok közül a tanulmány csak azzal foglalkozik, melynek kialakulására a klímaváltozás negatív következményei hatással vannak.

A Kat. tv. a katasztrófavédelem fogalmát az alábbiak szerint adja meg: a különböző katasztrófák elleni védekezésben azon tervezési, szervezési, összehangolási, végrehajtási, irányítási, létesítési, működtetési, tájékoztatási, riasztási, adatközlési és ellenőrzési tevékenységek összessége, amelyek

- a katasztrófa kialakulásának megelőzését,
- közvetlen veszélyek elhárítását,
- az előidéző okok megszüntetését,
- a károsító hatásuk csökkentését,
- a lakosság élet- és anyagi javainak védelmét,
- a katasztrófa sújtotta területen az alapvető életfeltételek biztosítását,
- a mentés végrehajtását,
- a helyreállítás feltételeinek megteremtését

szolgálják.

Az alkalmazkodás során előtérbe kerül a katasztrófavédelem és az elemi károk enyhítése. A katasztrófa-megelőzésnek, a felkészülésnek, a védekezésnek és a helyreállításnak az alkalmazkodás során még inkább prioritássá kell válnia. Az alkalmazkodás ebben az értelemben magában foglalja a felkészülést, a megelőzést, a kárenyhítést és a helyreállítást. A Kat. tv. általi definícióban a károk megelőzése, elhárítása és a következmények felszámolása során elvégzendő katasztrófavédelmi feladatok az alábbiak:

1.) Megelőzés

- hatósági, szakhatósági tevékenység;
- a veszélyeztetettség felmérése, veszély- és kockázatelemzések, hatásvizsgálatok elvégzése annak érdekében, hogy a lehetséges kockázati tényezők ismeretében a védekezésre történő felkészülés végrehajtható legyen;
- valamennyi veszélyhelyzetre kiterjedő védelmi tervezés, amely a veszélyforrások, kockázati tényezők alapján meghatározza és rendszerezi az intézkedéseket, a

cselekvési rendet a lakosság és az anyagi javak védelme, valamint a mentő munkálatok végrehajtása érdekében;

- a polgári védelmi szervezetek megalakítása;
- monitoring-, mérő-, figyelő-, jelző- és riasztórendszerek létrehozása, adatszolgáltatás végzése, az információk feldolgozása és a felhasználókhoz történő eljuttatása;
- a katasztrófavédelemben részt vevők várható feladataik ellátására történő felkészítése és gyakoroltatása;
- a lakosság előzetes veszélyhelyzeti felkészítése, a veszélyhelyzeti riasztás és tájékoztatás előkészítése annak érdekében, hogy egyrészt az állampolgárok előzetesen megismerjék az őket fenyegető veszélyeket és az ellenük történő lehetséges védekezés módszereit, másrészt szervezési és technikai intézkedésekkel a megfelelő időben történő riasztás és a megfelelő tartalmú tájékoztatás feltételei biztosítottak legyenek;
- a lakosság védelmét szolgáló eszközök és egyéb feltételek biztosítása, védelmi módszerek kidolgozása;
- az érintett szervekkel történő hatékony együttműködés biztosítása céljából az információs rendszer kiépítése és működtetése;
- a logisztikai biztosítás megszervezése;
- az ügyeleti rendszer megszervezése és működtetése a gyors, pontos és hatékony információáramlás biztosítása érdekében.

2.) Elhárítás, védekezés

- jelző, értesítő, riasztó rendszerek, szolgálatok felállítása és működtetése;
- a belső és a külső veszélyhelyzeti tervek megvalósítása;
- a szükséges helyszín, felelősség, hatáskör átadás-átvételének kijelölése;
- az elsődleges, belső elhárítók támogatása, döntés azok bevetésére, annak folytatására vagy visszavonására;
- közreműködés a hatósági beavatkozásokban, speciális információs, anyagok, eszközök biztosítása;
- döntések a belső és/vagy külső riasztásra, kimenekítésre;
- a kríziskommunikációs rendszer működtetése.

3.) Következmények felszámolása

- szakmai és gazdasági intézkedések az élet- és munkakörülmények eredeti vagy az eredetinelől biztonságosabb újjáépítésére;
- tapasztalatok, vizsgálatok a keletkezési okok megállapítása, a hasonló esetek és következmények elkerülése érdekében.

A következőkben áttekintjük az alkalmazkodást magába foglaló megelőzés, a védekezés és a helyreállítás során jelentkező katasztrófavédelmi feladatok jogi szabályozottságát.

Megelőzés

A Kat. tv. alapján a megelőzés minden olyan tevékenység vagy rendszabály alkalmazása, amely a katasztrófát előidéző okokat megszünteti, vagy minimálisra csökkenti, a károsító hatás valószínűségét a lehető legkisebbre korlátozza.

Települések polgári védelmi besorolása

A klímaváltozás hatásaira való felkészülés egyik lehetséges eleme a települések polgári védelmi besorolásának rendszere. Ezen rendszer alapjai a településeket érintő, tervezhető károsító hatások és az azokhoz kapcsolódó védelmi követelmények. A rendszeres

felülvizsgálat eredményeként a besorolási rendszer követi a veszélyeztető tényezőkben bekövetkezett változásokat.

A települések polgári védelmi besorolásának szabályairól és a védelmi követelményekről szóló 114/1995. (IX. 27.) Korm. rendelet a számos ember életét vagy egészségét, a lakosság jelentős dologi értékeit, alapvető ellátását veszélyeztető vagy károsító hatások elleni védekezésre történő felkészítés érdekében előírja az ország településeinek polgári védelmi besorolását. A besorolás alapját képező veszélyeztetettség mértékét a veszélyeztető tényezők komplex hatáselemzése alapján kell megállapítani.

A 114/1995. (IX. 27.) Korm. rendelet négy csoportot különböztet meg a veszélyeztetettség mértékének megfelelően, és az egyes csoportokhoz mellérendeli a veszélyeztető tényezőket. A tényezők között szerepel többek között az atomerőmű közelsége, a környezetben élő lakosság és anyagi javaira veszélyt jelentő veszélyes anyagok, a gyakorta előforduló árvizek.

Polgári védelmi tervezés rendszere

A megelőzés egyik kiemelt feladatát, a polgári védelmi tervezés rendszerét és követelményeit 20/1998. (IV. 10.) BM rendelet határozza meg.

A jogszabály által nevesített tervek közül a veszélyelhárítási terv az alábbi időszakokban végrehajtandó polgári védelmi feladatokat tartalmazza:

- az Alkotmány 19. §-a (3) bekezdésének i) pontja⁵ szerinti elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség;
- Az Alkotmány 35. §-a (1) bekezdésének i) pontjában⁶ meghatározott veszélyhelyzet, katasztrófa;
- a Pvtv. 2. §-ának (2) bekezdésében meghatározott veszélyhelyzet.

(A Pvtv. alkalmazásában veszélyhelyzet a szükséghelyzetet [Alkotmány 19. § (3) bek. i) pont] el nem érő mértékű, az élet- és vagyonbiztonságot vagy a környezetet veszélyeztető természeti csapás, illetőleg ipari baleset okozta állapot.

A Veszélyelhárítási alapterv készítésére a polgári védelmi szempontból I., II., III. csoportba sorolt települések, valamint a fővárosi kerületek kötelezettek. A településeken a tervet a települési polgári védelmi parancsnokság, a helyi védelmi bizottságok székhelyén a polgári védelmi kirendeltség készíti. A jogszabály ezenkívül előírja, hogy veszélyelhárítási alaptervet kell készíteni a hatósági határozattal kijelölt polgári szervezetek az alkalmazottaik védelmére, a tevékenységükre jellemző veszélyeztető hatások elhárítására. A megyei közgyűlés elnöke által kijelölt, polgári védelmi szempontból IV. csoportba sorolt, illetve nem sorolt településeken meghatározott polgári védelmi feladatok ellátására veszélyelhárítási résztervet kell készíteni.

Polgári védelmi szervezetek

Kat. tv. alapján a katasztrófák elleni védekezést és a következmények felszámolását az erre a célra létrehozott szervek és a különböző védekezési rendszerek működésének összehangolásával, a meghatározott szervek bevonásával, így többek között a Pvt. alapján létrehozott polgári védelmi szervezetek közreműködésével kell biztosítani.

A polgári védelmi kötelezettségen alapuló polgári védelmi szervezetek létrehozásának, irányításának, anyagi-technikai ellátásának, illetőleg alkalmazásának szabályairól szóló 55/1997. (X. 21.) BM rendelet határozza meg a szervezetek felépítését: a települési polgári

---

⁵ az alkotmányos rend megdöntésére vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyonbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos erőszakos cselekmények, elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség (szükséghelyzet)

⁶ az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás, illetőleg következményeinek az elhárítása (veszélyhelyzet)

védelmi szervezetek polgári védelmi parancsnokságból és szakalegységekből, a területi polgári védelmi szervezetek szakszolgálat-parancsnokságból és szakalegységekből állnak.

A polgári védelmi szervezetbe beosztottak csak megfelelő ismeretek birtokában képesek a kialakuló veszélyhelyzetek elhárításában közreműködni. A polgári védelmi kötelezettség alapján létrehozott polgári védelmi szervezetek felkészítésének szabályait a 13/1998. (III. 6.) BM rendelet határozza meg. A jogalkotó a felkészítés céljának meghatározásakor többek között az elemi csapások, a természeti katasztrófák, kedvezőtlen időjárási viszonyok miatt kialakuló helyzetek elhárításhoz szükséges ismeretek körét jelöli meg. A polgári védelmi szervezetek felkészítése kiképzés és gyakorlatok formájában történik. A kiképzés alap-, szak és továbbképzésből, valamint vezetői képzésből áll.

Lakosság tájékoztatása, felkészítése

A Kat. tv. 1. § (2) bekezdése biztosítja az egyén azon jogát, hogy a környezetében lévő katasztrófaveszélyt megismerje, illetve elsajátítsa az irányadó védekezési szabályokat. A katasztrófavédelemben történő közreműködésre vonatkozó jog és kötelesség azonban csak a megfelelő ismeretek birtokában gyakorolható.

A lakosság felkészítésére a polgári védelmi felkészítés követelményeiről szóló 13/1998. (III. 6.) BM rendelet határoz meg szabályokat. A polgári védelmi felkészítés céljaként az ipari és nukleáris balesetek, elemi csapások, természeti katasztrófák, kedvezőtlen időjárási viszonyok, súlyos közlekedési balesetek következtében kialakuló veszélyhelyzetek elhárítására, a támadófegyverek hatásainak felszámolására való felkészülést jelöli meg.

A 8/2005. (III. 8.) BM rendelet 2005. március 16-i hatállyal külön rendelkezésekkel egészítette ki a szabályozást az egyes célcsoportokra vonatkozóan. A módosítást indokolta a veszélyhelyzetek kezelése során kiemelt feladatot ellátók, valamint a pedagógusok és a tanulók felkészítésének szükségessége és fontossága.

A hatályos szabályozás szerint a tervezés és végrehajtás szempontjából külön elemeket jelentenek a megyei és a fővárosi, valamint a helyi védelmi bizottságok elnökei, a polgármesterek, a területi államigazgatási feladatokat ellátó szervek vezetői, a jegyzők, a pedagógusok, az általános és középiskolai tanulók, illetve lakosság felkészítése.

A katasztrófák elleni védekezés és polgári védelem ágazati feladatairól szóló 44/2007. (XII. 29.) OKM rendelet az Oktatási és Kulturális Minisztérium feladatává teszi a védekezésre felkészülés időszakára vonatkozóan a közoktatásban tanulók katasztrófa-, tűz- és polgári védelmi felkészítése alapjainak megjelenítését a Nemzeti alaptantervben. A 243/2003. (XII. 17.) Korm. rendelet⁷ kiemelt fejlesztési célként határozza meg a környezetet, egészséget, testi épséget veszélyeztető leggyakoribb tényezőinek megismerését, valamint a veszélyhelyzetek egyéni és közösségi szintű megelőzésére és kezelésére vonatkozó felkészítést.

A 13/1998. (III. 6.) BM rendelet alapján lakosságot különösen tájékoztató kiadványok kibocsátásával, a helyi sajtóban megjelenő tájékoztató közlemények megjelentetésével, lakossági fórumok szervezésével kell a katasztrófavédelmi feladatokra felkészíteni.

Kritikus infrastruktúra védelem

A kritikus infrastruktúra magában foglalja azokat a létesítményeket, szolgáltatásokat és információs rendszereket, amelyek olyan létfontosságúak, hogy működésükkel

---

⁷ a Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról

válásuknak vagy megsemmisülésüknek gyengítő hatása lenne a nemzet biztonságára, a közegészségre, a közbiztonságra és a kormány hatékony működésére.

Az Európai Unió terrorizmus ellenes akcióterv célkitűzéseit figyelembe véve megalkotott 2112/2004. (V. 7.) Korm. határozat⁸ mellékletét képező Terrorizmus Elleni Nemzeti Akcióterv a kritikus infrastruktúrák ellen irányuló terrortámadások vonatkozásában is rendelkezik az érintett minisztériumok és szervek kritikus infrastruktúra védelmét érintő feladatairól. Az Akcióterv tartalmának felülvizsgálata eredményeként a létfontosságú infrastruktúra védelemhez kapcsolódó újabb feladatok megjelenítésre kerültek a III. Nemzeti Akciótervet tartalmazó 2046/2007. (III. 19.) Korm. határozatban⁹, mely többek között előírja az EPCIP megközelítését tükröző, a különböző ágazati feladat- és hatáskörbe tartozó kritikus infrastruktúra védelmi tevékenységek közös keretrendszerbe foglalásáról, ágazatközi összehangolásáról szóló előterjesztés benyújtását a Kormánynak.

Erdők tűzvédelme

A földterület használatának változása és az erdők az üvegházhatást okozó gázkibocsátásnak majdnem 6 százalékát, az összes szén-dioxid kibocsátásnak pedig majdnem 8 százalékát elnyelik. A magyarországi erdők évente mintegy nettó 4-5 millió tonna szén-dioxidot kötnek meg, ami nem elhanyagolható mennyiség a 2005-ben az ország által kibocsátott 80,2 millió tonna szén-dioxid egyenértékben kifejezett üvegházhatású gáz mennyiségéhez képest.¹⁰

A globális felmelegedés a tűzgyakoriság növekedése mellett a tüzek pusztító erejét is fokozza, nő a keletkező tüzek terjedési sebessége és intenzitása. 2007. nyarán a csapadékmentes időjárás után az igen magas hőmérséklet, valamint az erős szél súlyosbította a helyzetet. A 2007. július 20-tól elrendelt tűzgyújtási tilalom ellenére a tűzoltóságok vonulási, riasztási számadatai három-négyszeresére növekedtek, melynek többsége szabadtéri tüzeset volt.

Az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény (Etv.) tartalmazza az erdőt károsító hatások elleni védekezés keretén belül az erdők tűz elleni védelmére és a tűzgyújtási tilalom elrendelésére vonatkozó szabályokat. E körben az Etv. rendelkezésein túl az erdők tűz elleni védelméről szóló 12/1997. (II. 26.) BM rendeletben meghatározott speciális szabályokat kell alkalmazni.

Az Etv. szerint az erdők tűz elleni védelmével kapcsolatos feltételek megteremtéséről az erdőgazdálkodó köteles gondoskodni, úgy hogy a védelemhez az állam - jogszabályban meghatározott módon és feltételekkel - támogatást nyújt. A törvény kitér a káros emberi és természeti hatások elleni védelemre, szigorú tiltásokat tartalmaz a káros tevékenységekre vonatkozóan.

A 12/1997. (II. 26.) BM rendelet 2001. május 31-ig az erdőterületek tűzvédelmi szempontból I-II-III. csoportba történő besorolását írta elő az erdőgazdálkodók számára, valamint rendelkezéseket tartalmazott a tüzesetek megelőzésére, a tűzveszélyes üzemi tevékenységekre, a fokozott tűzveszély időszakára vonatkozóan.

A 12/1997. (II. 26.) BM rendeletet módosító 7/2001. (IV. 27.) BM rendelet 2001. június 1-jén lépett hatályba. A módosítással megvalósult a Közösség erdeinek az erdőtüzekkel szembeni védelméről szóló 2158/92/EGK rendelettel és az információs rendszert érintő 804/94 EK

---

⁸ a terrorizmus elleni küzdelem aktuális feladatairól

⁹ a terrorizmus elleni küzdelem aktuális feladatairól szóló 2112/2004. (V. 7.) Korm. határozat módosításáról

¹⁰ (NÉS 3.1.4.)

rendelettel¹¹ összeegyeztethető szabályozás. A módosítás nyomán az erdőgazdálkodó az erdőterületeket tűzvédelmi szempontból az illetékességgel rendelkező katasztrófavédelmi igazgatóság - fővárosban a Fővárosi Tűzoltó-parancsnokság -, illetve az Állami Erdészeti Szolgálat (ÁESZ)¹² területi szervének szakvéleménye alapján kell besorolnia, majd kezdeményeznie kell az erdőterület besorolásának megfelelő nyilvántartásba vételét.

A besorolás eredményeként az erdőterületek nagymértékben, közepesen, kismértékben veszélyeztetett területek lehetnek. Míg a korábbi besorolási kategóriák kialakításánál pl. lakott helytől, művelt területektől, közúttól, vasúttól való a távolságot, az erdő típusát, korát vette figyelembe, az új szabályozás már szempontként jelöli meg az erdőtűz általi veszélyeztetettséget.

Új elemként a 7/2001. (IV. 27.) BM rendelet az erdőgazdálkodót védelmi terv készítésére kötelezi a nagymértékben és a közepesen veszélyeztetett területek esetében. A védelmi terv tartalmi elemei között szereplő, a megelőző öt év erdőtüzeiről szóló beszámolóra, valamint ezen tüzek feltárt okainak elemzésére, a célok elérése érdekében tervezett intézkedésekre és az erdők tűzvédelmét végző szervezetek és személyek adataira, részvételük koordinálásának módjára vonatkozó részek jóváhagyását az illetékes katasztrófavédelmi igazgatóság - a fővárosban a Fővárosi Tűzoltó-parancsnokság – feladatává teszi. 2002. január 01-jétől bevezetett erdőtüzek elleni védelemre vonatkozó információs rendszer alapján az erdőterületet érintő tüzesetek esetén az ÁESZ területi szervét és az illetékes tűzoltóságot kölcsönös tájékoztatási kötelezettség terheli. Az ÁESZ a rendelkezésre álló adatok alapján végzi:

- az országos erdőtűz veszélyeztetettségi térkép készítését, mely az erdőterületek tűzvédelmi besorolásának megfelelően tartalmazza az ország erdőterületeit,
- az éves erdőtűz elleni védelem javítását célzó tervek és programok elkészítését;
- az országos erdőtűz adattár vezetését.

Védekezés

A hatályos jogszabályok tartalmazzák a védekezés, mentés irányítására vonatkozó szabályokat, valamint a hivatásos katasztrófavédelmi szervek feladatait országos, területi és helyi szintre vonatkozóan.

A mentésben való részvétel szabályait a 196/1996. (XII. 22.) Korm. rendelet¹³ tartalmazza, mely a mentést az alábbiak szerint definiálja: rendkívüli állapot, szükségállapot idején, valamint az Alkotmányban foglalt, továbbá a Ptv.-ben meghatározott veszélyhelyzetben a személyek és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak, valamint a kulturális és más jelentős értékek védelmére irányuló intézkedés és feladatrendszerben végzett polgári védelmi tevékenység.

Országos szinten a Kormány hangolja össze a minisztériumok és országos hatáskörű szervek mentéssel kapcsolatos tevékenységét, dönt a mentéshez szükséges központi eszközök és a védelmi célú tartalékok igénybevételéről és a nemzetközi segítségnyújtásról.

A mentési feladatok ellátásának irányítását - az érintett miniszterekkel együttműködve - a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter végzi. E feladatkörében összehangolja a megyei közgyűlések elnökei mentésirányító tevékenységét, részükre mentési feladatot

---

¹¹ a 2158/92/EGK tanácsi rendeletnek az erdőtüzekre vonatkozó tájékoztatási rendszer tekintetében történő alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról

¹² 2007. január 01-jei hatállyal a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal létrehozásáról és működéséről szóló 274/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet alapján a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal

¹³ a mentésben való részvétel szabályairól, a polgári védelmi szakhatósági jogkörről és a miniszterek polgári védelmi feladatairól

határozhat meg, elrendeli a területi polgári védelmi szervezeteknek a szervezésük alapjául szolgáló közigazgatási egység határain kívüli alkalmazását, a polgári védelmi szervezetek mentési lehetőségeit meghaladó esetekben kezdeményezi a honvédelmi miniszternél a honvédség közreműködő szervezeteinek alkalmazását, valamint javaslatot tesz a mentéshez szükséges központi eszközök és a védelmi célú tartalékok igénybevételére.

A reagáló képesség fokozása, műszaki fejlesztés

A reagáló képesség fokozása olyan fejlesztések útján valósulhat meg, amelyek a természeti csapások kezelésének mai eredményességét, emellett a lehetséges jövőbeni változó időjárási viszonyok között a katasztrófavédelem egész mechanizmusának hatékonyságát is növelik.

A kormány még 2005-ben döntött az egységes digitális rádió-távközlő rendszer (EDR) megvalósításáról. A megoldás, amely a 20-25 éves analóg rendszert váltja ki, hatékonyabbá teszi a készenléti szervezetek belső kommunikációját és a szervek közötti együttműködést.

Az egységes digitális rádió-távközlő rendszerről szóló 109/2007. (V. 15.) Korm. rendelet alapján felhasználó szervezet többek között a Honvédelmi Minisztérium, a Magyar Honvédség, a fővárosi, megyei védelmi bizottságok elnökei és titkárai, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, a Rendőrség, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium, a tűzoltóságok, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, az Egészségügyi Minisztérium, az Országos Mentőszolgálat, illetve a minisztériumok, kormányhivatalok védelemszervezéssel foglalkozó szervezeti egységei. Az EDR rendszer működésével kapcsolatos feladatokat, jogosultságokat, valamint a VPN hálózatgazdai feladatok ellátásáért felelős beosztást meghatározó ÖTM jogszabály kiadás előtt áll.

Az egyes tűzoltóságok és katasztrófavédelmi szervezetek részére szükséges mennyiségű eszközök beszerzése négy ütemben történt meg, az átadások befejezésének várható időpontja 2008. május vége. Az OKF az EDR-re történő átállást követően tervezi az analóg URH rendszerek 2008. december 31-ig történő párhuzamos üzemeltetését, a folyamatos kommunikáció fenntartása érdekében.

Tűzoltóságok diszlokációjának korszerűsítése, a mentő, tűzvédelmi lefedettség javítása

A katasztrófa- és tűzvédelem fejlesztése érdekében a tűzvédelmi téren lefedetlen területek nagyságának csökkentésére, a vonulási távolságok mérséklésének elérésére vonatkozó célkitűzés megvalósítása érdekében jogszabály módosításokra volt szükség. A Riasztási és Segítségnyújtási Tervről, a hivatásos önkormányzati és az önkéntes tűzoltóságok működési területéről, valamint a tűzoltóságok vonulásaival kapcsolatos költségek megtérítéséről szóló 57/2005. (11. 30.) BM rendelet hatályba lépésétől kezdve többször módosításra került. A módosítások nyomán, valamint a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok illetékességi területéről szóló 11/2007. (IV. 24.) ÖTM rendelet kiadásával az érintett térségek tűzvédelmi helyzetének javulását eredményező új önkéntes tűzoltóságok kezdtek meg működésüket, valamint változásokat eredményeztek a működési területek terén is. A működési területek optimalizálásával el lehetett érni, hogy az érintett települések mindig a gyorsabban segítséget nyújtani képes tűzoltóságok működési területéhez tartozzanak

A tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységének szabályairól szóló 1/2003. (I. 9.) BM rendelet 2006. évi módosítása¹⁴ a tűzoltóságoknál - a jogszabály által meghatározott tűzoltó-technika működtetéséhez - a szükséges és elégséges szolgálati létszám készenlében

---

¹⁴ 18/2006. (IV. 6.) BM rendelet

tartásának megvalósulását szolgálta. A módosítás nyomán a szolgálati feladatok ellátásához szükséges és elégséges létszám optimalizálódott, a bevezetett szabályok úgy csökkentették az egyidejűleg szolgálatban lévő állomány létszámát, hogy a biztonság nem csökkent.

A mentő tűzvédelem határfokának emelése csak a rendszer belső tartalékainak felméréseivel, az erők megfelelő helyre történő csoportosításával érhető el. Ezért volt szükség a tűzoltó erő-eszköz átcsoportosításra, egyes hivatásos önkormányzati tűzoltóságok szervezési kategóriájának módosítására. A 31/2007. (X. 25.) ÖTM rendelet¹⁵ kiadásával a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok nyolc szervezési kategóriába sorolása valósult meg.

A hivatásos önkormányzati tűzoltóságok szerállományának a valós veszélyeztetettséghez, és a várható tűzoltási és műszaki mentési feladatokhoz történő igazodása a 7/2006. (II. 10.) BM rendelet¹⁶, valamint a 6/2006. (XI.20.) ÖTM rendelet¹⁷ kiadásával történt meg.

A kiadásra került jogszabályok által a segítségnyújtás rendszere megfelelő háttérrel teremt egy nagyobb tűzoltói erőt, eszközt igénylő káresemény felszámolásához.

Helyreállítás

A Kat. tv. a katasztrófavédelem fogalmának meghatározásakor feladatként fogalmazza meg a helyreállítás feltételeinek megteremtését.

A 179/1999. (XII. 10.) Korm. rendelet rendelkezik a helyreállítással kapcsolatos feladatokra vonatkozóan. A hatályos szabályozás szerint a KKB a Kormány döntésének megfelelően végzi a helyreállítással kapcsolatos feladatok irányítását. A KKB a következmények felszámolása és a helyreállítás során:

- összehangolja a helyreállítással kapcsolatos feladatok végrehajtását, a kárfelmérést, a kormányzati pénzeszközök, valamint segélyek felhasználását,
- értékeli a károk felmérésének eredményeit, és javaslatot tesz a Kormány részére vis major alap felhasználására,
- javaslatot tesz a Kormánynak a vis major alap, illetve a központi költségvetésből biztosított pénzeszközök felhasználásának ellenőrzésére, valamint a felhasznált vis major alap kiegészítésére.

A helyreállítás magában foglalja egyrészt az élet- és munkakörülmények eredeti visszaállítását, valamint a keletkezési okok megállapítására vonatkozó vizsgálatot és a hasonló esetek és következmények elkerülése érdekében történő tapasztalatok feldolgozását. A helyreállítás és újjáépítés jogszabályi fogalmának vizsgálatakor megállapítható, hogy jelenleg hiányzik az erre vonatkozó egységes szabályozás, csak a jogszabályokból történő levezetéssel határozhatóak meg az ezen időszakra vonatkozó legfőbb feladatok:

- az alapvető és nélkülözhetetlen szolgáltatások biztosítása,
- halaszthatatlan intézkedések megtétele (áldozatok azonosítása és gondoskodás);
- a mentéssel összefüggő ideiglenes helyreállítási feladatok (életveszély, balesetveszély elhárítása);

---

¹⁵ a tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységének szabályairól szóló 1/2003. (I. 9.) BM rendelet módosításáról

¹⁶ a Riasztási és Segítségnyújtási Tervről, a hivatásos önkormányzati és az önkéntes tűzoltóságok működési területéről, valamint a tűzoltóságok vonulásaival kapcsolatos költségek megtérítéséről szóló 57/2005. (XI. 30.) BM rendelet módosításáról

¹⁷ a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok készenlétben tartandó legkisebb gépjármű és technikai eszköz állományáról szóló 7/2006. (II. 10.) BM rendelet és a tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységének szabályairól szóló 1/2003. (I. 9.) BM rendelet módosításáról

- a lakosság alapvető életfeltételeinek a biztosítása (ellátás, ideiglenes elhelyezés, közművek helyreállítása, mentesítés, fertőtlenítés);
- a lakosság visszatelepítése;
- közegészségügyi és járványügyi megelőzés és védekezés;
- humanitárius segélyek rászorultakhoz történő eljuttatása;
- a kárterület felderítése, károk felmérése;
- a károk felszámolása (műszaki, épített- és természetes környezetre vonatkozóan);
- a katasztrófa-hatásoktól szenvedő személyek fizikai és pszichológiai rehabilitációja.

Fontos kiemelni, hogy a károk enyhítésére vonatkozó kormányzati intézkedések nem azonosak a kártalanítással. Az állam kártalanítási kötelezettsége a Kat. tv. alapján csak abban az esetben áll fenn, ha a katasztrófavédelemben bevont, illetve önkéntesen közreműködött a védekezés során a személyes közreműködés, a dolog, illetve szolgáltatás rendelkezésre bocsátása vagy igénybevétele következtében olyan kár éri, mely biztosítás alapján nem térül meg.

A természeti csapások miatt elszenvedett károk felszámolásának elősegítésére irányuló, önként vállalt kormányzati támogatások a tárgykorban kiadott eseti kormányhatározatok, kormányrendeletek alapján:

- Az 1996. június 21-én bekövetkezett tornádó miatti lakossági károk, életveszély elhárításához nyújtandó további rendkívüli támogatásról és a jövőben előforduló rendkívüli időjárás okozta lakossági károk kezeléséről szóló 1079/1996. (VII. 19.) határozatában a Kormány hozzájárult ahhoz, hogy a pénzügyminiszter és a belügyminiszter a felsorolt településeknek, az önkormányzatok kérelmei alapján, a vihartárt szenvedett települések lakosainak - jövedelmi helyzetüket figyelembe véve - további szociális támogatást biztosít az életveszély elhárításához, a lakhatás elemi feltételeinek megteremtéséhez.
- Az 1999. júniusi és júliusi rendkívüli esőzés és vihar miatti védekezési költségekről és kárenyhítésről, továbbá a szükséges jogszabályok módosításáról szóló 1091/1999. (VIII. 13.) Korm. határozatban a Kormány a kárenyhítési feladatok finanszírozását a következők szerint rendelte el: a személyi tulajdonban lévő lakásokban keletkezett - biztosításból és egyéb módon meg nem térülő - károk enyhítését szolgáló szociális és lakáscélú támogatási formákra legfeljebb 4000 M Ft.
- A 2002. augusztus 9-én bekövetkezett felhőszakadás okozta károk enyhítésének módjáról, a helyreállítás, újjáépítés feladatairól szóló 1155/2002. (IX. 14.) Korm. határozat a károsult magánszemélyek lakhatási feltételeinek megteremtésére csoportosított át a központi költségvetés általános tartalékából, és ez tartalmazta a kapcsolódó járulékos költségeket is (pl. adaptáció, tervezés költsége)
- A Hernád folyó 2004. év júliusi-augusztusi áradásával összefüggésben károsodott lakóingatlanok tulajdonosainak támogatásáról szóló 1090/2004. (IX. 16.) határozatában a Kormány engedélyezte a károsodott, magánszemélyek tulajdonában levő lakóingatlanok tulajdonosainak kárenyhítésére 50 millió forint átcsoportosítását.
- A Kormány a Magyarország folyóin 2006. tavaszán kialakult rendkívüli árvíz, valamint az ország egyes területein ezen év első hónapjaiban bekövetkezett jelentős belvíz miatt keletkezett károk enyhítése érdekében kiadta a 155/2006. (VII. 26.) rendeletét, melynek a jelzőlog, az elidegenítési és terhelési tilalom bejegyzésére vonatkozó rendelkezését a 27/2008. (II. 14.) Korm. rendelet helyezte hatályon kívül.

Összegzés

A katasztrófavédelem, azon belül a tűz- és a polgári védelem intézmény- és szervezetrendszerének, feladatkörének jogszabályi háttéréből kiindulva a jövőbeni cél a meglévő védekező képességei (erőforrásai, eszközei, mozgástere) alapján az időjárással összefüggő természeti csapások elleni védekezés folytatása, a katasztrófavédelem szilárdítása és továbbfejlesztése.

Tekintettel arra, hogy a klímaváltozás lehetséges hatásaira való felkészülés egyik lehetséges elemének, a települések polgári védelmi besorolásának rendszerének alapjait a településeket érintő, tervezhető károsító hatások és az azokhoz kapcsolódó védelmi követelmények jelentik, megfontolandó a jelenlegi besorolási rendszer áttekintése, a jelenlegi veszélyeztető tényezők kiegészítése (pl. a belvíz veszélyeztettség), hiszen a jelenlegi szabályozás a klímaváltozás negatív hatásai közül csak az árvizek általi veszélyeztetettséget tartalmazza.

Megvizsgálva a jelenlegi polgári védelemi tervezési rendszert, megállapítható, hogy az alkalmas arra, hogy a készítésére kötelezett felmérje az éghajlatváltozás hatásaira való felkészülés során a veszélyeztető tényezőket, és ennek megfelelően rendelje hozzá a megelőzés és védekezés polgári védelmi feladatait. A tervek naprakészen tartására, valamint a rendszeres felülvizsgálatára vonatkozó jogszabályi kötelezettség magában foglalja a veszélyeztető hatásokhoz történő igazodás feltételének teljesülését. Az elmúlt időszakban a szélsőséges időjárási viszonyok kialakulása miatt bekövetkezett káresemények a veszélyelhárítási tervek célirányos felülvizsgálatát, kiegészítését indokolták, melynek végrehajtása biztosította a reális veszélyeztetettség alapjánuló tervezés megvalósulását.

Szirmai Viktória megállapítása szerint a globális klímaváltozás szorosan összekapcsolódik a társadalmi biztonság problematikájával. A globális klímaváltozás a globális, a nemzeti, a helyi társadalmak kialakult gazdasági, társadalmi és politikai működési rendjét egyaránt veszélyezteti. Az éghajlati katasztrófák különösképpen nagyon sok embert egyszerre és egy időben érinthetnek, és éppen a központi függések miatt nehéz az egyéni védekezés lehetősége. Magyarország esetében ez azért is probléma, mert a korábbi centralizált állami védelmi rendszer leépült, a piaci társadalmakra jellemző helyi társadalmi részvételre és helyi hatósági szereplőkre, az öntevékeny magatartásra épülő rendszer még kialakulatlan.¹⁸ A helyi szintű öntevékenység fejlesztése azon az úton történhet meg, ha a lakosság és az egyes intézmények tisztában vannak a globális klímaváltozás fenyegető hatásaival, és felismerik azt, hogy mind közösségi, mind egyéni szinten rész tudnak venni a klímaváltozás kedvezőtlen hatásai elleni védekezésben. A lakosságtájékoztatást ezért kiemelt területként kell kezelni a globális klímaváltozás hatásainak csökkentése és az alkalmazkodás során. Ki kell emelni, hogy a felvilágosítás és tájékoztatás a megelőzés fontos eszköze. A globális klímaváltozás közvetlenül kiváltott elsődleges hatásai, így az extrém magas, illetve alacsony hőmérséklet, extrém csapadékok az ország egész területét érintik. A másodlagos hatások, úgy mint az ár- és belvizek, intenzív tüzek kialakulása az ország egyes térségeit sújtják. Nagyon fontos követelmény, hogy a lakosság tájékoztatásának a tényleges veszélyeztetettségre történő felkészítésre kell koncentrálnia.

A polgári védelemi szervezetek egyre hangsúlyos szerepet kapnak a katasztrófák elleni védekezés során. Kiemelt feladatként kell kezelni a reális veszélyeztetést figyelembe vevő, gyors reagálású, megfelelően felszerelt és kiképzett területi rendeltetésű, elsősorban árvízi védekezés során alkalmazható polgári védelmi szervezetek létrehozását és működtetését. Az

---

¹⁸ Szirmai Viktória: Globális klímaváltozás és a társadalmi biztonság

árvízvédelmi komplex csoportok rendeltetése az általános műszaki-mentő feladatok ellátása mellett árvíz esetén a helyi védekező erők segítése. Alapvető elvárás ezen csoportokkal szemben, hogy más veszélyhelyzetek, így a rendkívüli időjárási viszonyok kezelése során is alkalmazhatóak legyenek. Fontos kiemelni, hogy a polgári védelmi szervezetek megalakítása önmagában nem elegendő a veszélyhelyzetek kezelése terén, elengedhetetlen a képzsük, valamint a megfelelő felszereléssel való ellátásuk.

A klímaváltozás másodlagos hatásai közül az infrastruktúra fizikai állapotában, üzemszerű működésében bekövetkező lehetséges zavarok jelentik az egyik legfontosabb fenyegetést. A NÉS a globális klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás területén feladatként határozta meg az átfogó kockázatelemzések végzését az egyes kritikus infrastruktúra típusokra a katasztrófavédelem és az érintett közszolgáltató együttműködésében. A Kritikus Infrastruktúra Védelem Nemzeti Programjának elfogadását követően kerülhet sor a hazai kritikus infrastruktúra védelem jogi szabályozására, mely megteremti hazánk kritikus infrastruktúra védelmének átfogó rendszerét a veszélyforrások és azok kockázatainak számbavételével, a kockázatok elfogadható szintre csökkentésével.

A NÉS meghatározása szerint a jövőben az erdők tűzvédelmének terén meg kell valósítani a tűzkockázat mérséklési lehetőségeinek vizsgálatát, valamint a megelőzést szolgáló intézkedések megtételét. Az erdők tűz elleni védelméről szóló 12/1997. (II. 26.) BM rendelet tervezett módosítása a védelmi tervekre vonatkozó követelmények, valamint az eljárási rend rögzítése nyomán a jogszabály végrehajtásának megkönnyítését eredményezi, valamint követi az elmúlt években bekövetkezett szakmai fejlődés során történt változásokat.

A reagáló képesség fokozása terén folytatni kell az eredményességet növelő műszaki, technikai fejlesztéseket. Az EDR rendszer működésével kapcsolatos feladatokat, jogosultságokat, valamint a VPN hálózatgazdai feladatok ellátásáért felelős beosztást meghatározó ÖTM jogszabály, majd azt követő használati utasítás kiadását, illetve az eszközök átadását követően kezdődhet meg felhasználók részéről az eszközhasználat elsajátítása, melynek végeztével egy olyan kommunikációs felület váltja le az analóg rendszereket, amely nagymértékben javítja a kárhelyszínen dolgozók információáramlását és a társszervekkel történő együttműködést.

A globális klímaváltozás miatt a gyakoribbá váló szélsőséges időjárási viszonyok miatt egyre súlyosabb károk bekövetkezésével, és ennek kapcsán helyreállítással kell számolni. A helyreállítási és újjáépítési feladatokra fel lehet és kell készülni. A természeti csapásokat követő helyreállítási és újjáépítési rendszer hiányosságai a megfelelő jogszabályi háttér és a jogszabályokon alapuló belső szabályozás kialakításával megszüntethetőek, mindamelllett, hogy hangsúlyozni kell az egyének felelősségét és az öngondoskodás szükségességét.

Irodalomjegyzék

Az Éghajlatváltozási Kormányközi Testület (ICCP) negyedik értékelő jelentése (2007.)

Az EU Bizottság Zöld Könyve a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz Európában - Az Unió fellépési lehetőségei

A globális klímaváltozás: hazai hatások és válaszok - a VAHAVA jelentés

Dr. Bukovics István: Katasztrófaigazgatás

Dr. Bukovics István: A klímaváltozás lehetséges hatásai és a lakosságot érintő katasztrófavédelem

Gyenes Zsuzsanna: Extrém időjárási események - az infrastruktúra sérülékenysége

Katasztrófavédelem 2007.

Láng István, Harnos Zsolt, Jolánkai Márton: Alkalmazkodási stratégiák klímaváltozás esetére: Nemzetközi tapasztalatok - hazai lehetőségek

Szirmai Viktória: Globális klímaváltozás és a társadalmi biztonság

